

Sa sastanka Stručne sekcije za šaransko ribnjačarstvo

Radna organizacija »Ribarstvo DTD« Novi Sad

Drugarice i drugovi, dragi gosti, veoma mi je drago da vas u ime »Ribarstva« DTD, kao domaćina, pozdravim i zaželim uspešan rad zasjedanja Stručne sekcije za šaransko ribnjačarstvo Jugoslavije, prijatan boravak i dobro raspoloženje među nama.

Iskoristiću istovremeno priliku da nešto kažem o istorijatu ribarstva Novog Sada, sedišta naše radne organizacije i dam nekoliko osnovnih podataka o našoj radnoj organizaciji.

Prvi začetak Novog Sada vezan je za ribarska naselja od dvadesetak kuća na pustarama, zemljištu oko današnjeg Novog Sada, i niz ribarskih kućica na obali Dunava. Oko 1560. godine na ovim pustarama bilo je oko 46 kuća, a 1590. godine 105 kuća.

Posle oslobođenja ovih krajeva ispod turskog feudalizma (1697. god.) austrijska vojna uprava rešila je da prelaz iz Bačke u Srem preko Dunava obezbedi vojničkom posadom. Toga radi sagrađen je 1694. god. na Bačkoj strani prema Petrovaradinu mostobran tzv. »Brukšanc«, a njegova odbrana je poverena meštanima koji su tu živeli i graničarima čije se porodice tu oko »Brukšanca« naseliše. Naselje se naglo počelo povećavati, pa je u njemu 1700. godine bilo oko 1000 stanovnika.

Iz arhivskih dokumenata se zna da se ovo naselje zvalo »Petrovaradinski šanac« sve do 1. II 1748. god., kada je proglašeno slobodnim kraljevskim gradom i nazvano »Neoplanta«, na mađarskom »Ujvidek«, na nemačkom »Najzac«, a Srbi, koji su pretežno živeli u njemu su to preveli na svoj jezik i nazvali ga Novim Sadom. U ovim dokumentima, pored ostalog, stoji i to, da su »mala ribarska naselja pored Dunava oživljavala okolinu »Petrovaradinskog šanca« svojim čamcima po reci, jezenima i barama oko ovog naselja, i prodajom ribe u njemu.

Ribolov je bio važna grana poljoprivrede i ribolovne vode su se veoma visoko cenile. Naročito iznenađuje koliko se sredinom XVIII veka u arhivskim dokumentima govori o moruni, od kojih će samo neka navesti.

U »Petrovaradinskom šancu« moruna je lovljena u Dunavu i prodavana. Godine 1754. prodao je Novosadčanin Stavra Atanasijević nekom cincarinu u Komoranu 48 centi (oko 2,5 t) morune i imao parnicu zbog kvaliteta ribe.

9. februara 1757. godine gradski magistrat u Novom Sadu ima neku molbu u Beču; da bi ova bolje uspela šalje magistrat u ime diškrecije (danas bi se to nazvalo mito) u Beč kancelaru burence soljene morune

od akova i po, a referendaru Šomšiću jedan akov takve morune.

Moruna nije hvatana samo u Dunavu, nego i u barama u okolini Novog Sada. 30. juna 1769. godine predložio je građanin Đorđe Uglajr novosadskom magistratu, koji mu je već bio dozvolio da udesi hvatanje morune u Gornjoj barici, da mu odobri još jedno zgodno mesto za hvatanje morune, Mali Fok, niže Dunavca. Dopušteno mu je da i tu tri godine dana, kad opadne Dunav, lovi morunu, ali da je ne prodaje u okolini, nego da snabdeva samo novosadsku gradsku pijacu.

Godine 1777. vladin većnik fon Taube napisao je knjigu o Slavoniji i Sremu. Ova knjiga će ostati osnovni izvor za poznavanje našeg naroda i njegovog života XVIII veka na ovim područjima. U njoj se, pored ostalog, opširno govori o moruni.

Prema Taubeu, najdragocenija od svih riba bila je moruna, koju on naziva kraljicom riba. On tvrdi, da su najveće morune, koje su hvatane u Dunavu pored Srema, bile dugačke po 20 stopa (oko 7 m), a teške 15—20 centi (ili 600 do preko 800 kg). Najviše ih je bilo na ušćima Save, Tise i Drave u Dunav. Morune su tu bile od marta do oktobra, a oko svih svetih (1. novembra) odlaze. Ribari ih love istim mrežama, kojima love šarane i štuke, a »izvlače ih na obalu pola umiljavanjem, golicanjem po glavi, a pola silom«. Na ušćima reka bilo ih je nebrojeno mnogo, sve od 5,6 do 10 centi.

Čuveni engleski putopisac, lekar dr Braun, kada je prolazio Dunavom, pišući o našem lovu i ribolovu 1669. godine, zabeležio je u svom putopisu da je Dunav »obilovao raznim vrstama dobre ribe« i da je reka Tisa najbogatija ribom u Evropi; on je zabeležio da se tada mislilo da se Tisa sastoji »od dve trećine vode i jedne trećine ribe«.

Sa ovih nekoliko konstatacija ilustrirano je nekadašnje bogatstvo ovih ribolovnih područja ribom. Naravno, to danas pripada davnoj i nepovratnoj prošlosti. Redovnog lova morune više nema, a mnogi naši ribari nisu je nikada videli, pa često i ne znaju šta je to. Umesto razvijenog privrednog ribolova na otvorenim ribolovnim vodama, današnje i buduće savremeno ribarstvo je orijentisano na gajenje ribe kao intenzivniji i sigurniji način privređivanja, što je predmet i našeg današnjeg razmatranja.

Naša radna organizacija »Ribarstvo« DTD nastala je od Pokrajinske Stanice za ribarstvo 1970. godine, nakon integracije sa Složenim preduzećem DTD, u čijem se sastavu i danas nalazi. Ona danas raspolaže sa tri šaranska ribnjaka, na ukupnoj površini od 1.100 ha.

Istovremeno se pod njenom upravom, u smislu ribarstva, nalazi celokupna osnovna kanalska mreža hidrosistema DTD, na dužini od oko 1000 km i pretežni deo reke Tise, na ukupnom prostoru od oko 7.000 ha pod vodom.

Posebno brz razvoj ove radne organizacije nastao je u poslednjih 5 godina, nakon pripajanja Složenom preduzeću DTD. U relativno kratkom periodu izgrađeno je novih 1000 ha šaranskih ribnjaka, organizovano korišćenje ribolovnih kapaciteta na ostalim kategorijama ribolovnih voda, postavljena osnova za razvoj vlastite prodajne mreže slatkovodne i morske ribe, izgrađen određen broj prodavnica riba i dr.

Naš budući program razvoja orijentisan je na dogradnju i savremenije opremanje proizvodnih objekata,

u prvom redu širu primenu mehanizacije u pojedinih radnim operacijama, stručnu obuku ljudstva i usavršavanje tehnologije proizvodnje i rada, razvoj prodajnih kapaciteta, transporta i ostalih delatnosti, koje su u vezi sa tim.

Proširivanje proizvodnih kapaciteta izgradnjom novih ribnjaka stoji u direktnoj zavisnosti od kreditne politike i tržišnih uslova, pod kojima će se naći riba kao roba. Mi danas raspolazemo gotovim projektima za oko 2.500 ha novih ribnjaka. Međutim, njihovoj realizaciji ne pristupamo zbog uverenja da bi svaka nova izgradnja, pri današnjim proizvodnim i prodajnim cenama ribe, kao i visokim kamatama na kredite bila veliko opterećenje za radnu organizaciju.

Dipl. inž. Dragiša Đenadić

PREGLED

osnovnih pokazatelja proizvodnje ribe u šaranskim ribnjacima u 1975. godini i predlog plana proizvodnje za 1976. godinu

Može se ponovo konstatovati da nisu dobijeni proizvodni podaci od svih organizacija. Zato nisam u mogućnosti i neću vršiti opširnije analize i upoređenja stanja u šaranskom ribnjačarstvu Jugoslavije. Međutim, pokušaću na osnovu dobijenih podataka da dam neke osnovne karakteristike proizvodne 1975. godine i kratak osvrt na plan proizvodnje za 1976. godinu.

Proizvodni kapaciteti, odnosno površine ribnjaka i dalje rastu. Vršiti se rekonstrukcija i proširenje postojećih ribnjaka i grade novi proizvodni kapaciteti. Novi ribnjaci grade se u Makedoniji i Crnoj Gori. Prema informacijama, u projektu i pripremi je izgradnja novih objekata u Vojvodini i Bosni i Hercegovini, itd.

Nasad po jedinici površine se i dalje, uglavnom, kreće u ustaljenim količinama. Kod nekih organizacija vidljiva je orijentacija na smanjenje broja komada po jedinici površine, na račun čega se povećava težina nasada, odnosno komadna težina. Ovakva orijentacija je, u svakom slučaju, posledica orijentacije većeg dela ribarskih organizacija na proizvodnju većih količina krupne ribe, radi sigurnijeg plasmana. Sigurno je, da ovakva orijentacija nije u redu, jer je proizvodnja krupne ribe skupa, pa i onako tešku situaciju grane još više pogoršavamo.

Procenat uginuća ribe je i dalje veoma visok. Sigurno je, da ova stavka zabrinjava i veoma mnogo utiče na povećanje troškova proizvodnje. Mislim, da bi ribarska nauka, u zajednici sa svim ostalim zainteresovanim, trebala mnogo više pažnje da posveti ovom problemu. Uveren sam da bi se kroz savremenu i kompletnu ishranu mnogi problemi u vezi sa ovim uspešno rešili i procenat uginuća u mnogome smanjio.

Ukupna proizvodnja ribe i dalje, uglavnom, raste, ali ne onim tempom kako bi moglo i kako bi mi želili. Ima zato, sigurno, dosta razloga, ali ja mislim da je jedan od osnovnih nedovoljna i nekompletna ishrana ribe. Trebalo bi čini mi se, ići smelije na savremenu ishranu, sa izbalansiranom hranom. Povećanjem

proizvodnje po hektaru na postojećim površinama u mnogome bi se povećala ukupna proizvodnja ribe u Jugoslaviji, jer za ovo sigurno postoje realne mogućnosti ili izvanredni uslovi. Orijehtacija jednog dela organizacija u tom pravcu ohrabruje i ja verujem, da ćemo uskoro na tom planu postići značajnije rezultate ili prekinuti period stagnacije u proizvodnji ribe u šaranskim ribnjacima Jugoslavije.

Proizvodnja ribe po jedinici površine, uglavnom, varira u određenim granicama, zavisno od više uticajnih faktora u toku godine. Zahvaljujući veoma povoljnim uslovima i mogućnostima, sa kojima naša zemlja raspolaze za proizvodnju ribe, naša velika šansa je u daljem povećanju proizvodnje po jedinici površine, a time i ukupne proizvodnje ribe u Jugoslaviji.

Zavisno od proizvodnje ribe po jedinici površine varira i ukupan prirast. Boljom ishranom, uz primenu savremenih ribarsko-tehničkih mera, moglo bi se znatno uticati na dalje i brže povećanje ukupnog prirasta kod proizvodnje ribe, što bi, sigurno, imalo uticaja na smanjenje troškova proizvodnje.

Koeficijent hrane je, usled klasičnog načina ishrane ribe, još uvek veoma visok, što ima velikog uticaja na visinu proizvodne cene. Tendencija daljeg porasta cena naročito se ispoljava zadnjih godina, usled veoma nestabilnih cena poljoprivrednih proizvoda — odnosno žitarica na domaćem tržištu. Inače, što se tiče utroška veštačkih đubriva, koeficijent se već godinama, uglavnom, kreće u približno sličnim okvirima. Verujem da delim mišljenje većine da bi i ovom pitanju ribarska nauka trebala posvetiti veću pažnju u buduće i da da odgovor na neka praktična pitanja.

Na osnovu datih podataka pada u oči činjenica, da proizvodna cena dalje raste. Ovakvo stalno povećanje troškova proizvodnje iz godine u godinu dovodi granu slatkovodnog ribarstva u sve teži položaj. Zabrinjavajuća je situacija, što se u planovima za ovu godinu planira dalje povećanje cene koštanja. Ovakva situacija nameće potrebu da zajedničkim snagama pokuša-

PREGLED

osnovnih pokazatelja ostvarene proizvodnje u 1975. godini i plana proizvodnje za 1976. godinu

Naziv organizacije	Površina ribnjaka		Nasadeno po 1 ha kom./kgr.	% uginuća	Ukupna proizvodnja kgr.	Proizvodnja po 1 ha/kg	Ukupni prirast po 1 ha/kg	Koefficient		Prosečni broj zaposlenih radnika	Proizvedeno ribe po zaposlenom radniku	Prosečno neto prim. radniku po zaposl. radniku	Plan proizvodnje za 1976. godinu	
	Ukupno ha	u eksploataciji ha						hrane	dubriva				PCK	Površina ha
»Poljana«	1.215	1018	2700/236	25,00	1131224	1415	1179	2,33	0,50	14,51	90	3045	1018	1425
»Ečka«	2.840	2457	3142/244	43,00	2626127	1067	822	2,14	0,47	16,70	260	3460	2457	2582
»Jelas Poljana«	2.065	1929	—	35,00	2070509	1073	860	2,80	0,33	15,10	150	2580	2065	2150
»Čazma«	1.350	1213	3294/522	38,00	2094184	1726	1205	2,92	0,71	15,77	150	2325	1264	2049
»Našice«	1.329	1067	2680/115	36,62	1398772	1310	875	2,46	2,17	19,79	86	2700	1212	1600
»Končanica«	1.008	1008	1907/302	30,00	1566799	1544	1252	2,92	0,86	15,25	95	2837	970	1600
»Ginudnjak«	1.020	920	2526/267	37,00	893346	976	709	3,37	0,57	18,41	70	2480	1020	1250
»Šaran«	1.069	1069	2861/330	—	1627300	1523	1193	2,45	—	14,92	205	2770	1060	1713
»Pisarovina«	358	342	1340/276	33,00	371477	1086	810	3,15	0,89	16,15	27	2794	350	385
»Motajica«	657	657	1132/452	15,00	968693	1474	1022	3,40	0,20	17,98	60	2312	657	1022
»Saničani«	1.300	1032	1044/197	26,50	1070824	1070	873	3,00	0,30	14,96	62	2460	1032	1100
»Belje«	552	482	1535/230	31,00	560046	1162	932	2,80	—	16,00	21	26668	552	630
»Draganići«	417	346	1520/87	19,90	519874	1502	1415	2,00	0,44	10,80	26	3508	346	500
»Kolud«	200	186	1814/255	25,00	220700	1186	931	3,20	0,30	19,50	20	3210	200	220
»Beograd«	295	295	7756/545	5,00	641642	2177	1692	2,60	—	15,65	32	3137	295	580
»Bečej«	625	625	2885/614	10,00	1450000	2320	1600	2,70	0,13	14,78	68	3364	405	900
D. T. D.	1.037	780	1250/100	18,00	976145	1251	1151	2,60	0,47	15,73	69	2839	890	930
»Bač«	710	596	1336/613	22,00	757106	1270	657	2,60	—	17,52	45	2350	656	783
»Vršač. Rito.«	465	455	1260/318	20,00	642158	1400	1000	2,80	0,21	17,65	26	2319	900	955
»Sljeme«	102	42	1060/63	15,00	47395	1064	1001	2,50	0,15	16,76	3	2500	42	50
»Garešnica«	205	205	1282/453	20,00	291162	1420	967	3,70	1,90	15,28	13	2611	290	410
»Zdenčina«														
»Donji Miholjac«														
»Lipovljani«														
»Vučjak«														
»Nova Gradiška«														
»Despotovo«														
»Bitoli«														
»Maribor«														

NISU DOSTAVILI PODATKE

mo da prevaziđemo nastale teškoće. Treba potpisati samoupravne sporazume i dogovorno rešavati probleme i sve ono što je od zajedničkog interesa za granu. Pitanje cena ribe, takođe, treba dogovorno i razumno rešavati. To je neminovno, jer stalno povećanje troškova proizvodnje i troškova plasmana to zahteva. Međutim, moramo biti oprezni i voditi računa da ne preteramo, jer se može postići suprotan efekat, pogotovo što znamo da riba još uvek nije dobila status artikla stalne potrošnje.

Imajući sve ovo u vidu mislim da bi trebalo hitno tražiti od nadležnih organa rešenja i izlaz kroz sistemske mere i rešenja. Ako bi uspeali da proizvodnju ribe uključimo u agroindustrijski kompleks i da se izborimo za premije ili kompenzacije, onda bismo sve probleme mnogo lakše rešavali i omogućili ribarstvu da se i dalje uspešno razvija i riba sve više dobija »pravo građanstva« na potrošačkoj trpezi, što je sigurno od opšteg interesa za celu našu zajednicu.

Proizvodnja ribe po zaposlenom radniku kreće se od prilike na ranijem nivou, a realno bi bilo da se, s obzirom na sve veću primenu mehanizacije, povećava produktivnost po zaposlenom radniku. Povećanjem proizvodnje po zaposlenom radniku sigurno bi se znatnije uticalo na smanjenje troškova proizvodnje i

omogućilo dalje povećanje ličnih primanja radnika, koja zbog navedene situacije kod većine organizacija ne prate povećanje troškova života.

Osnovni pokazatelji plana proizvodnje za ovu godinu mogu nam poslužiti kao orijentacija da vidimo šta se u pojedinim organizacijama planira i šta se očekuje u celokupnom šaranskom ribnjačarstvu Jugoslavije u proizvodnoj 1976. godini.

Bilo bi veoma poželjno da nam i ostale organizacije dostave tražene podatke, kako bi mogli pripremiti širu i podrobniju analizu stanja u slatkovodnom ribarstvu, koju bi zajedno sa zajedničkim programom razvoja i predlogom sistematskih mera za slatkovodno ribarstvo dali nadležnim organima na razmatranje i rešavanje i tražili da i slatkovodno ribarstvo dobije isti tretman kao i ostale poljoprivredne grane, u prvom redu stočarstvo.

Isto tako moramo znati, da bez podataka nema programa, a bez jedinstvenog programa razvoja i predloga mera niko nam neće i ne može pomoći, zato moramo biti jedinstveni i zajedničkim nastupom i dobro pripremljenim programom sa puno prava tražiti od društva i nadležnih organa da slatkovodnom ribarstvu daju odgovarajući tretman i mesto, koje mu po njegovom društvenom značaju pripada.

Ljubomir Vujačić

XXI slet pionira sportskih ribolovaca SR Hrvatske

pod pokroviteljstvom Ribnjačarstva Končanica

U čast »Dana borca« i proslave 35. godina ustanka naroda Jugoslavije, od 30. VI — 4. VII ove godine, održan je XXI slet pionira sportskih ribolovaca u Daruvaru na kojem su sudjelovali pioniri i pionirke iz SR Hrvatske, te gosti pioniri iz ostalih naših socijalističkih republika i pokrajina.

Domaćin sleta bilo je SRD »Toplica« Daruvar, a pokrovitelj drug Vojta Josip, direktor Ribnjačarstva Končanica. Kolektivni pokrovitelj sleta bila je OOUR-a Ribnjačarstvo Končanica.

Svečano otvaranje sleta obavljeno je 30. VI o. g. Svi sudionici postrojeni sa svojim vođama i s natpisima svojih društava, šaroliki i razdragani, umarširali su uz zvukove marša gradske limene glazbe iz Daruvara na svečano ukrašen stadion malih sportova. Nakon intoniranja himni slijedili su pozdravni govori predstavnika grada domaćina — potpredsjednika Skupštine općine Zamostny Josipa, predstavnika domaćeg društva »Toplica« — predsjednika Samardžija Milutina, dok je slet otvorio pokrovitelj Vojta Josip.

Nakon otvaranja Sleta gosti i uzvanici posjetili su logor učesnika smješten u obližnjem parku pored slikovitog dvorca — osnovne škole. Poveo se je srdačan razgovor sa vođama ekipa i malim takmičarima.

Drugoga dana Sleta mali ribolovci takmičili su se u slijedećim sportskim disciplinama; stolni tenis,

